

Saksframlegg

Saksnummer **Møtedato** **Utvalg**
Formannskapet
Kommunestyret

Budsjett 2023 og økonomiplan 2023 - 2026

Kommunedirektørens innstilling:

1. Herøy kommunes budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023 – 2026 vedtas med obligatoriske oppstillinger og budsjettskjema, mål og premisser for kommunens tjenesteproduksjon som framgår av dokumentet.
2. Årsbudsjett for 2023 for Herøy kommune vedtas med en inntektsramme på 219 072 000 kroner.
3. Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 148 950 000 kroner med fordeling i henhold til bevilgningsoversikt drift, jfr. paragraf 5-4, første og andre ledd.
4. Investeringsbudsjettet for 2023 vedtas med en total investeringsramme på kr 87 396 000. Samlet låneopptak til finansiering av investeringer vedtas med inntil kr 39 971 000.
5. Det tas opp lån fra Husbanken på kr 4 mill. for videre utlån/startlån.
6. Kommunedirektøren delegeres fullmakt til å godkjenne øvrige vilkår for låneopptak rentesatser, låneinstitusjoner mv. jfr. Finansreglementet.
7. Skatt på inntekt og formue skrives ut etter de maksimalsatser som Stortinget måtte bestemme.
8. Hjemmel for utskrivning av eiendomsskatt er lov om egedomsskatt til kommunane av 6. juni 1975 (eiendomsskatteloven) §§ 2 og 3. I medhold av eiendomsskatteloven § 3 videreføres i 2023 utskrivning av eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen. I medhold av eiendomsskatteloven av 6. juni 1975 §3 omfatter eiendomsskatten hele kommunen.

I henhold til eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 utlignes eiendomsskatten for 2023 med kr. 4 pr. kr. 1000 i takstverdi for boligeiendommer og fritidsboliger. For næringseiendommer utlignes eiendomsskatt for 2023 med kr. 7 pr. kr. 1000 i takstverdi.
9. Herøy kommune vedtar at boligeiendommer og fritidseiendommer tilgodeses med et bunnfradrag på kr 100 000.

10. Eiendomsskatt faktureres sammen med kommunale avgifter og vil fra 01.01.23 har valgfrie terminer. Ved månedlig betaling forutsettes betaling med avtalegiro/e-faktura. Alle som har inntil kr 1.000, - i samlet årlig kommunale avgifter vil bli fakturert kun i en termin.
11. Eksisterende kassakredittlån på kr 5 mill. forlenges for budsjetterminen 2023.
12. Priser på kommunale tjenester for 2023 vedtas i henhold til vedlagt prishefte.
13. Priser på gebyrer og avgifter knyttet til vann og avløp, slamtømming, forurensing, feiing av piper, plan- oppmåling og byggesaker og landbruk, vedtas i henhold til vedlagt gebyrregulativ for 2023.
14. Havneregulativ vedtatt i 2020 videreføres. Det inneholder priser på anløpsavgift, kaivederlag, varevederlag, vederlag for opplag av varer, vognvederlag, vederlag for vannleveranse, vederlag for strømleveranse, vederlag for flytebrygger og adgangskort til bunkring av vann og landstrøm.
15. Herøy kommune vedtar følgende finansielle måltall for økonomiplanperioden 2023 – 2026:
 - Netto driftsresultat 1,75 %
 - Gjeldsgrad 100 %
 - Disposisjonsfond 20 %

Alle størrelsene er i prosent av brutto driftsinntekter. Gjeldsgrad forstås som netto lånegjeld, dvs. korrigert for ubrukte lånemidler og formidlings-lån. Måltallene oppfattes som dynamiske, dvs. endres ett, skal 1 eller 2 av de øvrige også endres.

Saksutredning:

I henhold til kommunelovens §§14-2 til 14-4 skal kommunestyret hvert år innen årsskiftet vedta økonomiplan for de neste fire årene og årsbudsjett for det kommende året. Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret behandler den, og økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer skal følges opp. Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige. Økonomiplanen skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel, og årsbudsjettet skal deles inn i et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett.

Herøy kommunes handlingsdel og økonomiplan for perioden 2023-2026 med årsbudsjett for 2023 følger opp dette vedtaket og tidligere års praksis for å sikre en tydelig kobling mellom den praktiske oppfølgingen av kommuneplanens samfunnsdel og kommunal økonomistyring.

Kommunedirektørens budsjettforslag er utarbeidet med bakgrunn i følgende:

- ✓ Prop. 1 S (2022-2023)
- ✓ Grønt hefte 2023 (KMD)
- ✓ Prognosemodell KS
- ✓ Pensjonsprognoser fra KLP/STP
- ✓ Renteprognoser Kommunalbanken og Husbanken
- ✓ Økonomiplan 2022 – 2025
- ✓ Budsjettreguleringer 2022

Bakgrunn:

Arbeidet med Herøy kommunes økonomiplan og budsjett har vært gjennomført som en prosess med samhandling mellom administrasjon og politisk nivå. Det har vært avholdt to arbeidsmøter med kommunestyremedlemmene, der også enhetslederne, kommunalsjefene og tillitsvalgte deltok. Det blir avholdt møte hovedtillitsvalgte før sluttbehandlingen i kommunestyret. Råd for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, Barne- og ungdomsrådet, samt Mangfoldsutvalget, vil også få muligheten til å behandle innstillingen fra formannskapet for kommunestyrets behandling.

Kommunedirektørens forslag til budsjett, økonomiplan og handlingsdel har blitt utarbeidet på bakgrunn av styringssignaler og diskusjoner vedr. drift og investeringer kommende periode, og det er fra kommunedirektøren lagt opp til åpenhet angående budsjettarbeidet og dets innhold.

Det har vært et mål i prosessen å sikre god informasjonsflyt fra kommunedirektør og kommunalsjefene til enhetsledere, tillitsvalgte og tilsatte. Innspill på utfordringer og mulige konsekvenser av kommunedirektørens forslag til årsbudsjett, er forsøkt formidlet i planens handlingsdel 2023-2026 med økonomiplan og årsbudsjett. Det er også et mål at man den 13. desember skal være forberedt på tiltakene som ligger i framlegget, samt de investeringer som er videreført fra forrige år. I dette ligger også muligheten til på forhånd innhente informasjon fra administrasjonen på tiltak og vurderinger, som ligger bak forslagene.

Hovedmomenter i kommunedirektørens forslag til handlingsdel med økonomiplan og årsbudsjett:

Det er på noen områder foreslått økning på drift som for eksempel barnehage, skole og helsestasjon. Dette er gjort for at driften i større grad skal tåle utfordringer underveis i hverdagen, der tjenesten styrkes med personell. På sikt forventer en at det kan gi reduserte vikarutgifter. Ellers er det videreføring på samme nivå som i 2022.

I investeringsbudsjettet er det videreført påbegynte prosjekter, der også selvkost ligger inne. Det er tatt med utgifter til tiltak der en har vurdert det som svært nødvendig ut fra forsvarlighet som eksempelvis heis sykehjemmet, noe utstyr relatert til velferdsteknologi, sikring av senen i skolen aula mv.

De tiltak som er lagt inn både innen drift og investeringer er begrenset og innenfor de rammene kommunedirektøren anser for økonomisk forsvarlig. Det er ikke funnet rom for flere tiltak. Med bakgrunn tidligere vedtak og framlagte forslag i 2023 og i økonomiplanperioden, benyttes stor del av kommunens akkumulerte disposisjonsfond. Over tid er ikke dette bærekraftig. Man må derfor velge investeringsobjekter samt planlegge og dimensjonere driften, slik ikke reservene brukes opp.

Av de prosjekter en ikke har funnet plass til kan nevnes ombygging av skolen og ny barnehage. Prosjektet Petter på skjæret må gjennomgås som egen sak, da opprinnelig finansiering forutsatte bruk av mva i finansieringen og utgjorde kr. 1 749 000,-. Det er derfor ikke lagt inn i budsjetteringen framover i 2023 og 2024.

Det benyttes midler både fra disposisjonsfond og Havbruksfond for å dekke inn drift og investeringer i økonomiplanperioden. Det er ikke funnet rom for å utarbeide budsjettet og driften kommende år, uten å benytte disposisjonsfond og framtidige midler fra Havbruksfondet.

Endring i kommunens økonomi

En forutsetning for god kommuneøkonomi er at det er balanse mellom løpende utgifter og inntekter. Et stort usikkerhetsmoment i kommunens økonomi er bosetting av flyktninger. Det har over tid vist seg å være vanskelig å forutse inntektssiden av dette, som har bidratt til at kommunen de siste årene har gått med overskudd som ikke var planlagt. En vesentlig del av kommunens disposisjonsfond er i dag midler som er overskudd av driften av flyktningetjenesten. Det som vanskeliggjør budsjettering av denne tjenesten, er at man ikke vet hvor mange flyktninger en kommer til å bosette, og om det er barnefamilier eller enslige voksne. I tillegg fungerer systemet slik at kommunen får et vesentlig beløp utbetalt når flyktningene ankommer kommunen. Mange av flyktningene ankommer sent på året, og tilskuddene må settes av til å dekke kommunens utgifter de neste fem årene.

En annen faktor, som har virket inn på økonomien og budsjetteringene for inneværende år og vil gjøre det for neste periode, er usikkerheten med endringene i beskatningen av havbruksnæringen. For 2022 var Herøy forespeilet vel kr 24 millioner fra fondet da dette ble beregnet i 2021. Etter ny beregning og vedtak om grunnrenteskatt er forutsetningene endret, og anslaget er redusert med hele 10 millioner kroner til vel 14 millioner. Herøy kommune har satt inn i driften kr. 7 millioner for i år og 2023 og resten av økonomiplanperioden. For Herøy kommune er det viktig å ha en oppdrettsnæring som har biomasse i merdene. I skrivende stund kjenner man ikke til tilskuddet fra Havbruksfondet i 2022, men det er signalisert utbetaling på denne siden av årsskiftet. Hva staten lander på med grunnrenteskatt for oppdrettsnæringen, og virkningene det har for næringsutviklingen i kommunen, arbeidsplasser og skatteinntekt, samt kommunes andel via havbruksfondet, er ytterst usikkert fremover og vanskeliggjør budsjettering.

Flere av tiltakene som var oppført fra både kommunedirektørens og kommunestyrets budsjettokument for inneværende år, er ikke videreført i kommunedirektørens framlegg for 2023 og videre i økonomiplanperioden, da de er ansett for omfattende ut fra ressurser man har hatt og har til rådighet. Kommuneloven er tydelig på at budsjettet og økonomiplanen skal inneha realisme, og med å legge for mye inn, er den ikke det.

I samarbeid med bedriftskompetanse AS har kommunaldirektøren og ledergruppen fått gjort en ståstedsanalyse av kommunen i Herøy kommune. Denne er forelagt kommunestyret. Det er også anskueliggjort områder med muligheter for omstilling og nedtrekk innenfor området ikke lovpålagte oppgaver. Mye av dette er tiltak som er med på å gi innbyggerne trivsel og kulturtilbud. Det ble ikke gitt politiske signaler om endringer/nedtrekk på dette feltet.

Av tidsmessige oppgaver er det ikke jobbet med tiltak som kan øke inntektene. Eksempel her kan være retaksering av eiendommer og lagt på 10 % av boligverdien.

Disposisjonsfond

Herøy kommune har ved 31.08.2022 et samlet disposisjonsfond på kr. 115 397 832,-. Av dette er avsatt:

- kr. 36 037 094,- som flyktningefond
- kr. 5 000 000,- som samfunnsutviklingsfond og
- kr. 8 500 000,- i reserver for premieavvik. Resterende
- kr. 65 860 738,- er fondsmidler uten noen føringer eller benevninger.

Felles for forannevnte avsetninger er at de er frie fond, som kan nyttes i drift og investeringer etter politiske vedtak. Ved bruk av «reservebeholdningen» vil denne reduseres om man over år ikke får påfyll eller tar ned driftsnivået.

Det er vedtatt i budsjett og budsjettreguleringer i 2022 å bruke kr 42 051 964 fra disposisjonsfondet.

I kommunedirektørens budsjettframlegg foreslås å bruke kr 16 400 000 av «flyktningfondet» og ytterligere kr 7 483 465 av den frie delen av disposisjonsfondet for å utbalansere budsjettet. Totalt kr 23 883 465.

Det er lagt inn bruk av disposisjonsfond kroner 25 168 467 til investering.

Opptak av nye lån til investeringstiltak kroner 39 970 520 i 2023, og til sammen kroner 70 853 520 for økonomiplanperioden.

Kommunens samlede lånegjeld vil etter dette være på kr. 312 000 000.

I budsjettframlegget er det benyttet anslag på frie inntekter i økonomiplanperioden.

	2023	2024	2025	2026
Skatt på inntekt og formue	60 551 000	67 802 000	68 224 000	68 313 000
Netto inntekstutjevning	3 477 000	-698 000	-674 000	-670 000
Rammetilskudd	89 425 000	90 125 000	90 607 000	91 024 000
Sum frie inntekter	153 500 000	157 200 000	158 200 000	158 700 000

De frie inntektene består av rammetilskudd og skatteinntekter, og utgjør nærmere 80 % av de samlede inntektene til kommunesektoren. Rammetilskuddet beregnes blant annet ut fra innbyggertall og alderssammensetningen. Innbyggere i alderen 6-15 år er de som gir mest tilskudd til kommunen. Inntektssystemet bidrar til at kommuner kan gi et likeverdig tjenestetilbud.

Norske kommuner har ulik geografi, alderssammensetning, og ulike levekår. Noen kommuner har mange barn i skolealder, andre kommuner har mange eldre som trenger omsorgstjenester, lange reiseavstander og/eller spredt bosetting. Dette gjør at kommunale tjenester, som grunnskole, barnehage, og omsorgstjenester, ikke koster det samme å tilby i alle kommuner. Et viktig formål med inntektssystemet er å bidra til at kommunene og fylkeskommunen kan gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne gjennom å kompensere for slike ufrivillige kostnadsforskjeller. Utgiftsutjevningen omfordeler rammetilskuddet

Med en økende rentesats på lånene er det viktig at kommunen vurderer bruk av fond før beslutning om opptak av lån.

Vurdering:

Kommunedirektøren vurderer at man i årsbudsjettet for 2023 har et økonomisk handlingsrom som gjør Herøy kommune i stand til å kunne takle eventuelle uforutsette hendelser i budsjettåret. Økonomiplanen viser at Herøy kommune forventes å nå de finansielle måltallene for 2023 og

resten av planperioden. Det må imidlertid jobbes med å tilnærme utgiftene og inntektene i driften, slik at fondsbruken minimaliseres og ikke brukes opp over tid.

Budsjettet for 2023 og økonomiplanen 2023 - 2026 legges med dette fram til politisk behandling og vedtak fra kommunedirektørens side.

Vedlegg:

1Budsjett 2023 - Økonomiplan 2023-2025 kommunedirektørens forslag

2Gebyrregulativ 2023_rev221114

3Priser kommunale tjenester - 2023. docx

4Momentum Budsjettnotat - Herøy kommune 2023 (2022_11_14)